

Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego na półmetku – bilans przedsięwzięć

KAZIMIERZ SIKORSKI

Zainicjowany w grudniu 2010 roku przez prezydenta Bronisława Komorowskiego Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN) nabiera tempa. Harmonogram przewidujący sfinalizowanie Przeglądu wiosną 2012 roku nie wydaje się zagrożony, zważywszy na fakt znaczących postępów w pracach. Szereg argumentów faktograficznych pozwoli lepiej zrozumieć czytelnikowi, na czym polega SPBN: jaki zakres merytoryczny obejmuje, kto w nim uczestniczy i jak są zorganizowane prace. Wskazuje także na zamierzenia przewidziane do zrealizowania w najbliższej przyszłości.

Osiem miesięcy po inauguracji Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN) zbliża się do półmetka. Po wolniejszym początku Przegląd nabiera tempa, chociaż rzeczywistość weryfikuje wcześniej przyjęte założenia, wymuszając korekty organizacyjne, terminowe i merytoryczne. Jest to naturalne, gdyż SPBN jest pionierskim przedsięwzięciem realizowanym w Polsce. Brak unormowań prawnych oraz ugruntowanych w praktyce opracowań dotyczących całościowego podejścia do bezpieczeństwa narodowego spowodował, że Przegląd okazał się bardziej wymagającym wyzwaniem niż oczekiwano.

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) opracowało nowatorską koncepcję SPBN oraz stworzyło mechanizmy umożliwiające zweryfikowanie jej w praktyce. Ramy merytoryczne i założenia organizacyjne SPBN zostały opublikowane w zarządzeniu prezydenta z 24 listopada 2010 r.¹ i w regulaminie SPBN² oraz udostępnione uczestnikom na etapie przygotowawczym Przeglądu. Dokumenty te zostały również umieszczone na stronie interne-

¹ Zarządzenie Prezydenta RP z 24 listopada 2010 r. w sprawie przeprowadzenia Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, <http://www.spbn.gov.pl/portal/sbn/618/3178/Dokumenty.html> (dostęp: 22 sierpnia 2011 r.).

² Regulamin SPBN został wprowadzony w życie Zarządzeniem Szefa BBN z 17 grudnia 2010 r. w sprawie przeprowadzenia Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, <http://www.spbn.gov.pl/portal/sbn/618/3178/Dokumenty.html> (dostęp: 22 sierpnia 2011 r.).

towej SPBN³. Wszelkie pojawiające się pytania, wątpliwości i uwagi są zbierane i analizowane przez pracowników BBN koordynujących pracę zespołów problemowych oraz zaangażowanego w tym celu metodologa. Wnioski z analiz są gromadzone i opracowywane w celu sformułowania rekomendacji na potrzeby przyszłych przeglądów. Rezultaty oraz wynikające z nich zalecenia metodologiczne zostaną opublikowane w aneksie do raportu końcowego SPBN.

Ocena wartości zgłaszanych uwag, wątpliwości i sugestii uzależniona jest od oparcia ich na rzetelnej podstawie faktograficznej oraz od stopnia zrozumienia przyjętych założeń SPBN. Często okazuje się, że wiedza na ten temat jest fragmentaryczna, co wskazuje na potrzebę szerszego jej popularyzowania.

Niniejsze opracowanie stara się zaspokoić tę potrzebę. Wydaje się, że takie przedstawienie tematu pozwoli lepiej zrozumieć, jakie są założenia i główne problemy merytoryczne i organizacyjne SPBN, czym różni się on od innych przeglądów i jakie jest jego miejsce w systemie planowania strategicznego państwa. Argumenty zostały uporządkowane wokół odpowiedzi na trzy pytania:

- Jaki jest zakres merytoryczny SPBN?
- Kto uczestniczy w SPBN?
- Jak są zorganizowane prace wokół SPBN?

ZAKRES MERYTORYCZNY SPBN

W celu dokonania całościowej oceny stanu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, sformułowania wniosków dotyczących strategicznych celów i sposobów działania państwa w dziedzinie bezpieczeństwa i przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego Przeglądem zostały objęte cztery obszary problemowe: interesy narodowe i cele strategiczne; środowisko bezpieczeństwa; koncepcje działań strategicznych oraz przygotowanie systemu bezpieczeństwa narodowego.

Przyjęto umowny podział wachlarza współczesnej problematyki bezpieczeństwa narodowego na dziedziny (obronność, ochrona państwa, bezpieczeństwo ekonomiczno-społeczno-kulturowe), sektory (w ramach poszczególnych dziedzin, zgodnie z obowiązującą w Polsce strukturą dzia-

³ <http://www.spbn.gov.pl/> (dostęp: 13 września 2011 r.).

łałości państwowej⁴) oraz obszary transsektorowe (np. cyberbezpieczeństwo).

Prace w ramach pierwszego obszaru problemowego obejmują diagnozę polskiego potencjału bezpieczeństwa oraz zdefiniowanie interesów narodowych i związanych z nimi celów strategicznych Polski w dziedzinie bezpieczeństwa. Przeprowadzono nowatorską analizę historycznych uwarunkowań kształtowania się interesów narodowych i celów strategicznych oraz podjęto próbę ich zharmonizowania z interesami i celami strategicznymi formułowanymi w zintegrowanych strategiach rozwojowych państwa⁵. W pewnym uproszczeniu, prace w tym obszarze można określić jako weryfikację interesów narodowych i celów strategicznych sformułowanych w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego z 2007 r. w kontekście możliwości i aspiracji państwa polskiego w tej dziedzinie w perspektywie najbliższych dwudziestu lat. Jest to ocena tego, gdzie jesteśmy, czym dysponujemy i dokąd zmierzamy w przyszłości.

Prace w ramach pierwszego obszaru problemowego są na ukończeniu, a ich rezultaty zostały sformułowane w odniesieniu do następujących problemów:

- polska państwowość i tożsamość narodowa w kontekście geostrategicznego położenia Polski w środowisku międzynarodowym – jako czynniki kształtowania interesów narodowych (istota, historyczna ewolucja, stan obecny);
- potencjał ustrojowo-polityczny jako podstawa kształtowania interesów narodowych i celów strategicznych, czyli odpowiedź na pytanie: jaki jest wpływ obecnego ustroju państwa polskiego i jego poszczególnych składników na definiowanie interesów i celów w dziedzinie bezpieczeństwa;
- diagnoza potencjału obronno-ochronnego (dyplomacja, siły zbrojne, wywiad, kontrwywiad, służby oraz straże bezpieczeństwa i ochrony) a interesy narodowe i cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa;
- diagnoza potencjału ekonomiczno-społeczno-kulturowego (gospodarka krajowa i udział w międzynarodowych stosunkach gospodarczych; ludność – demografia i system społeczny oraz zasoby naturalne) Rzeczypospolitej Polskiej jako podstawa kształtowania interesów narodowych i celów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa – stan obecny;

⁴ W słowniku podstawowych pojęć sporządzonym na potrzeby SPBN wstępnie wyróżniono następujące sektory bezpieczeństwa narodowego: dyplomację, wojskowość, wywiad i kontrwywiad, bezpieczeństwo publiczne, ratownictwo, bezpieczeństwo społeczne (w tym np. socjalne), bezpieczeństwo gospodarcze (w tym np. energetyczne, finansowe, infrastrukturalne) i bezpieczeństwo kulturowe (dziedzictwo, nauka, edukacja, media itp.), *Słownik*, http://www.spbn.gov.pl/portal/sbn/621/3191/Slownik_pojec.html (dostęp: 10 sierpnia 2011 r.).

⁵ Prace nad zintegrowanymi strategiami rozwojowymi koordynowane są przez szefa zespołu doradców Prezesa Rady Ministrów, ministra Michała Boniego.

- zdefiniowanie i ustalenie hierarchii ważności narodowych interesów bezpieczeństwa oraz określenie wynikających z nich możliwych i pożądaných celów strategicznych Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie bezpieczeństwa, w tym: synteza wniosków wynikających z diagnozy potencjału Polski jako strategicznego podmiotu bezpieczeństwa narodowego oraz opracowanie katalogu narodowych interesów bezpieczeństwa i celów strategicznych Polski w dziedzinie bezpieczeństwa (w perspektywie 20 lat).

W trakcie prac Zespołu Interesów Narodowych i Celów Strategicznych właśnie sposób ich definiowania oraz hierarchia okazały się spornymi kwestiami, nastęrczącymi trudności w osiągnięciu konsensu. Jest to o tyle ważne, że ich jasne określenie ma krytyczne znaczenie dla prac i rezultatów pozostałych zespołów.

Drugi obszar problemowy wiąże się z pytaniem, w jaki sposób wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania będą wpływały na możliwość osiągnięcia celów strategicznych, a więc jakie mogą być scenariusze rozwoju środowiska bezpieczeństwa w perspektywie dwudziestoletniej. W związku z możliwością wykorzystania rezultatów Strategicznego Przeglądu Obronnego sfinalizowanego w 2011 r. przez Ministerstwo Obrony Narodowej, a także w świetle jakościowych zmian uwarunkowań bezpieczeństwa narodowego szczególną uwagę zwraca się na czynniki pozamilitarne.

Prace w ramach drugiego obszaru również są finalizowane, a ich rezultaty zostały sformułowane w odniesieniu do następujących spraw:

- ocena stanu obecnego i prognoza kształtowania się środowiska bezpieczeństwa w wymiarze globalnym i regionalnym (z uwzględnieniem zjawisk i procesów międzypaństwowych oraz transnarodowych) oraz jego wpływ na szanse, wyzwania, ryzyka i zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski;
- prognoza kształtowania się krajowych warunków bezpieczeństwa Polski (szanse, wyzwania, ryzyka, zagrożenia) w dziedzinie politycznej, społecznej, gospodarczej (ocena i prognoza przez pryzmat szans, wyzwań, różnych rodzajów ryzyka i zagrożeń oraz wnioski ze strategii rozwojowych).

Z powyższych ocen i prognoz będą wynikać scenariusze kształtowania się przyszłych warunków bezpieczeństwa Polski. Zakłada się jeden scenariusz najbardziej prawdopodobny oraz dwa scenariusze opcyjnie: bardziej korzystny i mniej korzystny w stosunku do najbardziej prawdopodobnego.

Zgodnie z założeniami organizacyjnymi SPBN, scenariusze opracowane w drugim obszarze problemowym stanowią podstawę do kolejnego etapu

prac w obszarze pierwszym – weryfikacji i doprecyzowania celów strategicznych sformułowanych na podstawie diagnozy uwarunkowań historycznych i aktualnego stanu środowiska bezpieczeństwa. Sprzężenia zwrotne między obszarami problemowymi stanowią jedną z najważniejszych zasad organizacji prac analityczno-koncepcyjnych SPBN.

Prace w trzecim obszarze problemowym zmierzają do ustalenia, w jaki sposób powinna być prowadzona polityka bezpieczeństwa państwa, aby ustalone w pierwszym obszarze problemowym cele strategiczne można było osiągnąć w scenariuszach rozwoju środowiska bezpieczeństwa, określonych w drugim obszarze problemowym. Prace badawcze obejmują:

- generalne zasady i sposoby osiągania strategicznych celów bezpieczeństwa przez Rzeczpospolitą Polską (myśl przewodnia strategii operacyjnej);
- zadania strategiczne o charakterze operacyjnym w obronnych (polityczno-militarnych), ochronnych oraz ekonomiczno-społeczno-kulturowych sektorach bezpieczeństwa, w tym: określenie celu głównego i zadań etapowych w scenariuszu najbardziej prawdopodobnym oraz w scenariuszach opcyjnych;
- rekomendacje w zakresie opcji strategii operacyjnej w poszczególnych scenariuszach kształtowania się warunków bezpieczeństwa oraz wynikające z nich wymagania wobec systemu bezpieczeństwa narodowego.

Czwarty obszar problemowy to poszukiwanie optymalnych sposobów przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego do wymagań określonych w obszarze trzecim. Dopiero po ich sformułowaniu prace w obszarze czwartym będą mogły nabrać pełnego rozmachu. Obecnie prowadzona jest diagnoza aktualnego stanu systemu bezpieczeństwa narodowego i gromadzone są materiały niezbędne do prac analityczno-koncepcyjnych w zakresie następujących problemów:

- oceny aktualnej struktury systemu bezpieczeństwa narodowego, ze szczególnym uwzględnieniem czynników prawnych, organizacyjnych oraz technicznych, a także zewnętrznych i wewnętrznych, warunkujących zdolność dostosowania się tego systemu do prognozowanych zmian środowiska bezpieczeństwa – do spełnienia wymagań związanych z opcjami strategii operacyjnych określonymi w obszarze trzecim;
- przygotowania podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym, zwłaszcza jego kluczowymi organami, infrastrukturą oraz procedurami;
- przygotowania obronno-ochronnych podsystemów (ogni) wykonawczych oraz społeczno-gospodarczych podsystemów (ogni) wsparcia systemu bezpieczeństwa narodowego we wszystkich stanach bezpieczeństwa;

- określenia rekomendowanych opcji strategii preparacyjnej, tj. utrzymania i transformacji systemu bezpieczeństwa narodowego (w tym jego poszczególnych ogniw) – stosownie do prawdopodobnych scenariuszy i wymagań operacyjnych. Zarekomendowanie działań rozwojowych systemu bezpieczeństwa narodowego.

Obszary problemowe są ze sobą ściśle powiązane, a podział spektrum problematyki bezpieczeństwa narodowego nie jest podziałem rozłącznym, co stawia szczególnie duże wymagania w zakresie koordynacji prac zespołów, zwłaszcza zapewnienia sprawnego współdziałania w ramach sprzężeń zwrotnych. Sprzyjającą okolicznością w tym zakresie jest zaangażowanie w Przegląd specjalistów z dużym doświadczeniem.

UCZESTNICTWO W SPBN

Kluczem doboru uczestników SPBN było dążenie do zapewnienia możliwie maksymalnego obiektywizmu rezultatów analiz, przy zastosowaniu całościowego podejścia do bezpieczeństwa narodowego (BN). Ważne jest bowiem to, aby interes korporacyjny instytucji organizującej Przegląd nie ciążył na ocenach i szczegółowości analiz poszczególnych sektorów bezpieczeństwa, a następnie na treści formułowanych wniosków i rekomendacji.

Najlepszym rozwiązaniem byłoby zapewnienie zrównoważonego udziału w SPBN przedstawicieli instytucji reprezentujących wszystkie sektory BN. Okazało się jednak, że środowisko BN rozwija się w różnym tempie na różnych szczeblach. Całościowe podejście do problematyki BN nie zaspokajało wystarczająco mocnych korzeni i nie doczekało się systemowych rozwiązań w administracji publicznej.

Można było również odwołać się wyłącznie do ekspertów niezależnych. Pozwoliłoby to zredukować obawy o wpływ interesów korporacyjnych, jednak powstałoby ryzyko spłylenia diagnozy stanu rzeczy i prognoz rozwoju sytuacji wskutek utrudnień w dostępie do informacji lub braku dostępu w ogóle.

Prezydent RP powołał do przeprowadzenia Przeglądu Komisję SPBN, której struktura jest rozwiązaniem kompromisowym (Rysunek 1). Struktura Komisji została dostosowana do koncepcji podziału merytorycznego zakresu problematyki Przeglądu – jej trzon stanowią zespoły odpowiedzialne za opracowanie poszczególnych obszarów problemowych oraz Zespół Doradczo-Konsultacyjny. W zespołach reprezentowane są zarówno niezależne ośrodki badawcze, instytucje pozarządowe i środowiska akademickie,

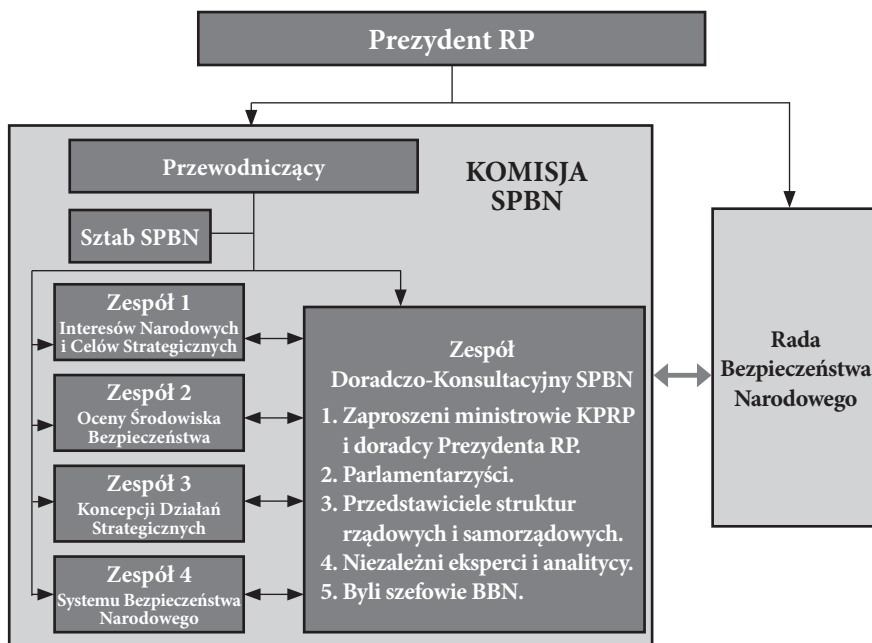
jak i podmioty administracji publicznej. Nie jest to struktura sztywna – w miarę podejmowania kolejnych problemów skład zespołów był poszerzany o przedstawicieli instytucji właściwych pod względem merytorycznym.

Skompletowanie Komisji przebiegało sprawnie. Całościowe podejście do problematyki bezpieczeństwa wzbudziło duże zainteresowanie środowisk akademickich, ośrodków analitycznych i niezależnych ekspertów. Początkowo ostrożne kręgi rządowe dołączyły do prac prowadzonych w ramach SPBN po upewnieniu się, że nie koliduje on z przedsięwzięciami realizowanymi przez administrację publiczną, nie implikuje znaczącego dodatkowego obciążenia, a stwarza możliwość zasygnalizowania potrzeby rozwiązania problemów długofalowych czy też systemowych, wykraczających poza ramy władzy wykonawczej.

W skład zespołów problemowych oraz Zespołu Doradczo-Konsultacyjnego wchodzi wielu znakomitych teoretyków i praktyków uwiarygodniających swoim autorytetem wartość rezultatów SPBN:

Zespół Interesów Narodowych i Celów Strategicznych:

- dr Janusz Onyszkiewicz – były minister obrony narodowej, obecnie: Centrum Stosunków Międzynarodowych, przewodniczący zespołu;
- prof. dr hab. Stanisław Zajac – Akademia Obrony Narodowej, zastępca przewodniczącego zespołu;
- prof. dr hab. Andrzej Ajnenkiel – Uczelnia Łazarskiego;
- dr Agnieszka Bógdał-Brzezińska – Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego;
- dr Tadeusz Chabiera – Stowarzyszenie Euro-Atlantyckie, Instytut Prawa Międzynarodowego, UE i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- płk dr hab. Dariusz S. Kozerański – Akademia Obrony Narodowej;
- Krzysztof Kozłowski – były minister spraw wewnętrznych i szef Urzędu Ochrony Państwa;
- dr hab. Robert Kłosowicz – Katedra Historii Dyplomacji Polityki Międzynarodowej Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- prof. dr hab. Julian Skrzyp – Akademia Obrony Narodowej, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach;
- dr hab. Mirosław Sułek – Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego;
- Maria Wągrowska – Stowarzyszenie Euro-Atlantyckie;
- prof. dr hab. Ryszard Zięba – Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego;

Rysunek 1. Struktura Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego

Źródło: Zarządzenie Nr 29/2010 Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie przeprowadzenia Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, załącznik nr 2; <http://www.bbn.gov.pl/portal/pl/570/2608/Dokumenty.html> (dostęp: 9 sierpnia 2011 r.).

- dr hab. Justyna Zając – Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego;
- Łukasz Polinceusz – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, koordynator zespołu.

Zespół Oceny Środowiska Bezpieczeństwa:

- dr Jerzy M. Nowak – były ambasador RP w Madrycie i służył przedstawicielem RP przy NATO, obecnie: Stowarzyszenie Euro-Atlantyckie, przewodniczący zespołu;
- prof. dr hab. Edward Haliżak – Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, zastępca przewodniczącego;
- dr Adam Balcer – Fundacja demosEuropa, Centrum Strategii Europejskiej;
- dr Olaf Osica – Ośrodek Studiów Wschodnich;
- prof. dr hab. Stanisław Parzymies – Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego;

- prof. dr hab. Marek Pietraś – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie;
- Witold Skomra – Rządowe Centrum Bezpieczeństwa;
- dr Andrzej Towpik – były wiceminister spraw zagranicznych, obrony narodowej i ambasador – stały przedstawiciel w NATO;
- dr Edward Kirejczyk – wykładowca akademicki;
- Ewa Mazur-Cieślik – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, koordynatorka zespołu.

Zespół Koncepcji Działań Strategicznych:

- Paweł Świeboda – Fundacja demosEUROPA, Centrum Strategii Europejskiej, przewodniczący zespołu;
- dr Tomasz Aleksandrowicz – Collegium Civitas, Akademia Humanistyczna im. A. Gieyszтора w Pułtusku, zastępca przewodniczącego;
- prof. dr hab. Bolesław Balcerowicz – Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego;
- dr Bartosz Bolechów – Uniwersytet Wrocławski;
- dr hab. Jarosław Gryz – Akademia Obrony Narodowej;
- prof. dr hab. Katarzyna I. Żukrowska – Szkoła Główna Handlowa;
- dr Janusz Urbaniak – były zastępca dyrektora Departamentu Transformacji MON;
- Anita Krzyżanowska – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, koordynatorka zespołu.

Zespół Systemu Bezpieczeństwa Narodowego:

- dr Andrzej Karkoszka – były wiceminister obrony narodowej, przewodniczący zespołu;
- płk dr hab. Maciej Marszałek – dziekan Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej, zastępca przewodniczącego;
- nadbryg. Ryszard Dąbrowa – komendant-rektor Szkoły Głównej Służby Pożarniczej;
- dr Krzysztof J. Janik – były minister spraw wewnętrznych i administracji, obecnie: Wyższa Szkoła Zarządzania Personelem oraz Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego;
- płk Mariusz Kaźmierczak – Komenda Główna Straży Granicznej;
- dr hab. Waldemar Kitler – Akademia Obrony Narodowej;
- mł. insp. dr hab. Arkadiusz Letkiewicz – komendant-rektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie;

- dr hab. Jerzy S. Olędzki – Instytut Dziennikarstwa, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- prof. dr hab. Jacek Pawłowski – Akademia Obrony Narodowej;
- prof. dr hab. Andrzej K. Rychard – Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk;
- płk dr hab. inż. Grzegorz Sobolewski – Akademia Obrony Narodowej;
- Franciszek Adamczyk – senator RP VI kadencji (2005-2007) i poseł na Sejm RP III kadencji (2001-2005);
- Sławomir Kamiński – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, koordynator zespołu.

Zespół Doradczo-Konsultacyjny:

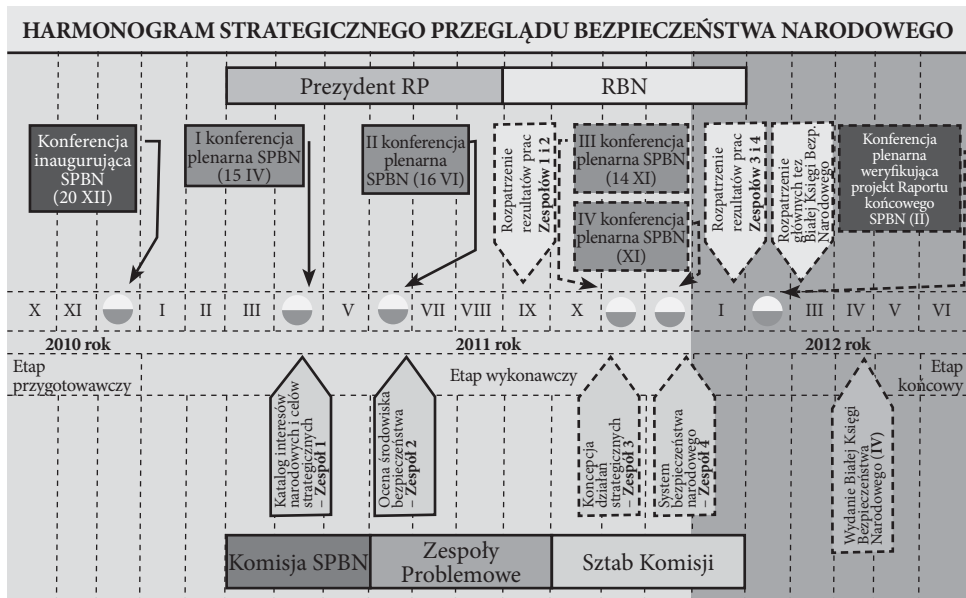
- Jerzy Bahr – szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego (1 marca 2005 r. – 22 grudnia 2005 r.);
- Tadeusz Bałachowicz – kierujący Biurem Bezpieczeństwa Narodowego w randze zastępcy szefa (18 czerwca 2004 r. – 28 lutego 2005 r.);
- Marek Biernacki – poseł na Sejm RP, przewodniczący sejmowej komisji administracji i spraw wewnętrznych;
- dr Ireneusz Bil – dyrektor Fundacji Amicus Europae;
- Jolanta Darczewska – dyrektor Ośrodka Studiów Wschodnich;
- Marek Goliszewski – prezes Stowarzyszenia Euro-Atlantyckiego;
- Henryk Goryszewski – były wicepremier, szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego (14 czerwca 1994 r. – 22 grudnia 1995 r.);
- Piotr Gulczyński – prezes zarządu Fundacji Instytutu Lecha Wałęsy;
- Andrzej Halicki – poseł na Sejm RP, przewodniczący sejmowej komisji spraw zagranicznych;
- prof. dr hab. Leon Kieres – senator, przewodniczący senackiej komisji spraw zagranicznych;
- Maciej Klima – senator, przewodniczący senackiej komisji obrony narodowej;
- dr Grzegorz Kostrzewa-Zorbas – Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Informatyczna;
- prof. dr hab. Roman Kuźniar – doradca Prezydenta RP;
- Ryszard Łukasik – były dowódca Marynarki Wojennej, kierujący Biurem Bezpieczeństwa Narodowego w randze zastępcy szefa (23 grudnia 2005 r. – 12 stycznia 2006 r.);
- prof. dr hab. Wojciech Materski – dyrektor Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk;

- Tadeusz Mazowiecki – były premier, doradca Prezydenta RP;
- Zbigniew Pisarski – założyciel i prezes Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego;
- Antoni Podolski – były podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- dr Roman Polko – kierujący Biurem Bezpieczeństwa Narodowego w randze zastępcy szefa (9 sierpnia 2007 r. – 15 listopada 2007 r.);
- Jerzy Pruski – doradca społeczny prezydenta do spraw ekonomicznych;
- Janusz Reiter – prezes Centrum Stosunków Międzynarodowych;
- prof. dr hab. Dariusz Rosati – były minister spraw zagranicznych oraz poseł do Parlamentu Europejskiego VI kadencji, obecnie: Uczelnia Łazarskiego;
- prof. dr hab. Adam D. Rotfeld – były minister spraw zagranicznych, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych;
- Bartłomiej Sienkiewicz – Polski Instytut Spraw Międzynarodowych;
- Marek M. Siwiec – szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego (19 lutego 1997 r. – 17 czerwca 2004 r.), obecnie: poseł do Parlamentu Europejskiego;
- Aleksander Smolar – prezes Zarządu Fundacji im. Stefana Batorego;
- Anna Szymańska-Klich – prezes Zarządu Fundacji Instytutu Studiów Strategicznych;
- Andrzej Urbański – p.o. szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego (13 stycznia 2006 r. – 24 sierpnia 2006 r.);
- dr Mariusz S. Witczak – senator, przewodniczący senackiej komisji samorządu terytorialnego i administracji państwowej;
- Stanisław Wziątek – poseł na Sejm RP, przewodniczący sejmowej komisji obrony narodowej;
- dr Marcin Zaborowski – dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych;
- Andrzej Juszcak – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, koordynator zespołu.

Łącznie w skład Komisji SPBN wchodzi siedemdziesiąt cztery osoby, reprezentujące trzydzieści dwie instytucje. W ciągu pierwszych ośmiu miesięcy bieżącego roku w SPBN byli zaangażowani w różnej formie przedstawiciele:

- Prezydenta RP (Zespół Doradców Prezydenta RP oraz Biuro Bezpieczeństwa Narodowego);
- Parlamentu (m.in. sejmowe i senackie komisje obrony narodowej, spraw zagranicznych, administracji i spraw wewnętrznych);
- Instytucji rządowych (m.in. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów; Ministerstwa: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Spraw Zagranicznych, Gospodarki, Finansów, Infrastruktury, Sprawiedli-

Rysunek 2. Harmonogram SPBN

Legenda:

- zrealizowano
- - - - - przewiduje się

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Analiz Strategicznych BBN, załącznik do sprawozdania SPBN za sierpień 2011 r.

wości, Skarbu Państwa, Środowiska, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Edukacji Narodowej; Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego; Służba Wywiadu Wojskowego; Służba Kontrwywiadu Wojskowego; Komenda Główna Straży Granicznej; Komenda Główna Policji; Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej; Rządowe Centrum Bezpieczeństwa);

- Narodowego Banku Polskiego;
- Uczelni (m.in. Uniwersytet Warszawski, Akademia Obrony Narodowej, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, Wyższa Szkoła Policji);
- Instytucji pozarządowych i innych (m.in. Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego, Stowarzyszenie Euro-Atlantyckie, demosEuropa, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Ośrodek Studiów Wschodnich, Polska Akademia Nauk, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych).

Ramy organizacyjne zostały określone w Zarządzeniu Prezydenta z 24 listopada 2010 r.⁶ i w Regulaminie SPBN⁷.

⁶ Zarządzenie Prezydenta RP..., op.cit.

⁷ Regulamin SPBN, op.cit.

Harmonogram SPBN (Rysunek 2) zawiera trzy etapy prac:

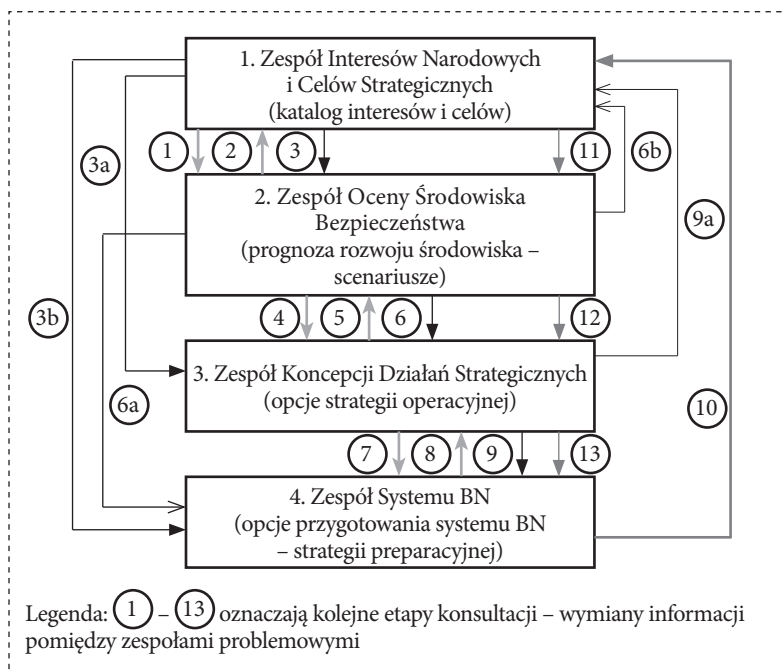
- przygotowawczy (listopad-grudzień 2010 r.) – określenie zakresu merytorycznego oraz sposobu i trybu przeprowadzenia Przeglądu, opracowanie Regulaminu SPBN, przygotowanie i wydanie stosownego zarządzenia prezydenta oraz zarządzenia szefa BBN, powołanie Komisji SPBN, zorganizowanie konferencji inicjującej;
- wykonawczy (styczeń-grudzień 2011 r.) – prace analityczno-koncepcyjne w zespołach problemowych ze wsparciem Zespołu Doradczo-Konsultacyjnego;
- końcowy (styczeń-czerwiec 2012 r.) – weryfikacja i opracowanie rezultatów przeglądu, opublikowanie Raportu SPBN oraz Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego.

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego terminowo zrealizowało prace etapu przygotowawczego. 20 grudnia 2010 r. odbyła się konferencja inicjująca SPBN. Prezydent RP uroczyście wręczył akty powołania członkom Komisji. Przewodniczący Komisji SPBN przedstawił założenia merytoryczne oraz organizacyjne Przeglądu. Następnie odbyły się pierwsze spotkania zespołów problemowych i Zespołu Doradczo-Konsultacyjnego poświęcone omówieniu zadań poszczególnych zespołów w ramach SPBN oraz wyjaśnieniu ewentualnych wątpliwości związanych z założeniami merytorycznymi i organizacyjnymi.

Sztab SPBN nie narzucił metodologii prac analityczno-koncepcyjnych, pozostawiając zespołom problemowym swobodę doboru aparatu badawczego stosownie do preferencji przewodniczących zespołów czy też ekspertów realizujących konkretne zadania. Ustanowiony został jedynie algorytm weryfikacji rezultatów prac na podstawie wymiany informacji między zespołami, z uwzględnieniem przyjętego harmonogramu SPBN. Interakcje między zespołami, wynikające z powiązań obszarów problemowych (zasygnalizowanych wcześniej podczas omawiania zakresu merytorycznego SPBN), przedstawiono na Rysunku 3.

W styczniu 2011 r. zespoły problemowe rozpoczęły prace analityczno-koncepcyjne. Sztab SPBN koncentrował się na zabezpieczeniu organizacyjnym i merytorycznym koordynowaniu prac zespołów w celu zapewnienia ich spójności. Prowadzono również działalność promocyjno-wyjaśniającą i konsultacyjną.

W pierwszej połowie roku zasadnicze zadania zostały wykonane przez dwa zespoły. Zespół Interesów Narodowych i Celów Strategicznych przedstawił wstępne rezultaty swoich prac podczas konferencji plenarnej SPBN w kwietniu br., a Zespół Środowiska Bezpieczeństwa Narodowego –

Rysunek 3. Interakcje między zespołami problemowymi w toku prac SPBN

Źródło: Zarządzenie Nr 29/2010 Szefa BBN z 17 grudnia 2010 r. w sprawie przeprowadzenia Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego.

w czerwcu br. Podczas obu konferencji plenarnych członkowie pozostałych zespołów oraz zaproszeni przedstawiciele struktur rządowych zgłosili wiele uwag i propozycji, które zostały poddane dodatkowym analizom w obu zespołach. Do realizacji zasadniczych zadań przystąpił Zespół Koncepcji Działań Strategicznych, a Zespół Systemu Bezpieczeństwa Narodowego rozpoczął prace przygotowawcze.

W okresie od stycznia do sierpnia 2011 r. odbyły się trzydzieści trzy spotkania zespołów problemowych, w tym: dwanaście zespołu 1, pięć zespołu 2, sześć zespołu 3 i dziesięć zespołu 4 (w tym cztery spotkania wyjazdowe). W celu poprawy spójności merytorycznej prac zorganizowane zostały cztery spotkania kierownictwa Komisji z przewodniczącymi zespołów problemowych oraz ich zastępcami – tzw. Kolegium Przewodniczących (marzec, maj, czerwiec, lipiec).

W ramach SPBN szeroko wykorzystywane są informacje uzyskiwane z instytucji administracji publicznej oraz ekspertyzy opracowywane na zlecenie Sztabu SPBN. Często przekazywane są one nieodpłatnie przez wyspecjalizowane ośrodki analityczne oraz indywidualnych specjalistów. Do lipca

bieżącego roku opracowane zostały 42 takie ekspertyzy. Poniżej przedstawiono ich wykaz:

- Potencjał naukowo-techniczny RP;
- Międzynarodowe stosunki gospodarcze RP;
- Potencjał geograficzny RP;
- Zasoby naturalne RP;
- Sektor publiczny RP;
- Wschodnie sąsiedztwo RP: między Unią Europejską a Rosją – prognoza rozwoju wydarzeń;
- Wyzwania edukacyjne;
- Problemy demograficzne Polski;
- Ocena konkurencyjności polskiej gospodarki i groźba jej marginalizacji w perspektywie roku 2020;
- Przesłanki edukacji technicznej i innowacyjnej społeczeństwa;
- Strefa euro – szanse czy zagrożenia dla rozwoju Polski;
- Propozycje uzupełniające do części scenariuszowej w sferze polityki ludnościowej i bezpieczeństwa demograficznego RP;
- Problem zaopatrzenia w metale strategiczne jako przyczynek do scenariuszy bezpieczeństwa energetycznego;
- Szanse i zagrożenia w cyberprzestrzeni;
- Wpływ sytuacji gospodarczej na bezpieczeństwo UE i Polski;
- Scenariusze rozwoju sytuacji ekonomicznej dla Europy;
- Cyberbezpieczeństwo i cyberwyzwania;
- Otwarcie rynku obronnego UE a nasze bezpieczeństwo dostaw uzbrojenia;
- Postęp we WPBiO a nasze C3 w operacji obronnej (w tym kształtowanie się europejskich sił zbrojnych);
- Wspólna polityka bezpieczeństwa a ochrona naszych szeroko pojętych interesów bezpieczeństwa w skali Europy i regionu;
- Policja a straże gminne i firmy ochroniarskie;
- Funkcjonowanie i kompetencje BOR;
- Służba Więzienna – zadania i potrzeba przekształceń;
- Wymiar sprawiedliwości – efektywność procedur i instytucji;
- System ochrony informacji niejawnych;
- Krajowy system kierowania w sytuacjach kryzysowych;
- Obywatele w systemie bezpieczeństwa powszechnego;
- Współpraca służb porządku publicznego i służb specjalnych z organami wymiaru sprawiedliwości w ściganiu przestępczości, w tym terroryzmu;
- Miejsce Lotniczego Pogotowia Ratunkowego w systemie bezpieczeństwa państwa oraz rekomendacje na przyszłość;

- Kompetencje, struktura i efektywność działania polskich cywilnych służb specjalnych;
- Służby specjalne – ich zadania i zakres odpowiedzialności;
- Integracja jako impuls do zmian w systemie reagowania kryzysowego RP;
- Wspólna polityka energetyczna – szanse i zagrożenia (w tym: koszty ograniczenia emisji CO₂);
- Służba celna – kierunki zmian;
- Stan przygotowania państwa do realizacji zadań w zakresie monitorowania, diagnozowania oraz zwalczania i usuwania skutków zagrożeń środkami mikrobiologicznymi i biologicznymi;
- Wspólna polityka zagraniczna UE a ochrona naszych szeroko pojętych interesów bezpieczeństwa w skali Europy i regionu;
- Jakość traktatowych gwarancji bezpieczeństwa w procesie przemian NATO i UE;
- Współpraca w ramach Schengen a zarządzanie naszymi granicami;
- Współpraca służb porządku publicznego z organami wymiaru sprawiedliwości w ściganiu przestępczości, w tym terroryzmu;
- Przemysł obronny w systemie bezpieczeństwa narodowego;
- Konstytucja RP a system bezpieczeństwa narodowego.

Ekspertyzy zostaną dołączone do Raportu SPBN jako załączniki uzasadniające zawarte w nim tezy. Ponadto mogą się one okazać przydatne w przyszłości podczas opracowywania dokumentów wykonawczych związanych z implementacją przyjętych do realizacji rekomendacji SPBN.

Aktywne włączanie się przedstawicieli rządu do prac nad przeglądem oraz udział przedstawicieli Biura Bezpieczeństwa Narodowego/Sztabu SPBN w pracach rządowego komitetu koordynacyjnego do spraw polityki rozwoju nad zintegrowanymi strategiami rozwojowymi sprzyja wzrostowi wartości merytorycznej oraz wiarygodności opracowywanych materiałów.

Poszerzanie się grona osób bezpośrednio oraz pośrednio zaangażowanych w SPBN powoduje wzrost zainteresowania SPBN w różnych środowiskach i generuje potrzebę intensyfikacji działalności promocyjno-wyjaśniającej i konsultacyjnej w celu pogłębienia wiedzy o Przeglądzie w tych środowiskach. Ta działalność była prowadzona w różnych formach: wykładów i prezentacji, udzielania wywiadów, publikowania artykułów prasowych. Nową formą jest prowadzenie dyskusji na Forum Konsultacji Społecznych. Główne założenia Przeglądu prezentowano oraz konsultowano w czasie kontaktów z przedstawicielami innych państw.

Ukazało się 7 artykułów:

- S. Koziej „Odpowiedź BBN na tezy stawiane przez W. Waszczykowski”, 23 grudnia 2010 r., bbn.gov.pl;
- S. Koziej „Nowa koncepcja strategiczna NATO a Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego”, kwartalnik „Bezpieczeństwo Narodowe” nr 14-16/II-IV-2010;
- S. Koziej „Strategiczny realizm zamiast biadolenia”, Rzeczpospolita 14 lipca 2011 r.;
- A. Juszcak „Praca nie pójdzie na marne”, Polska Zbrojna, 10 lipca 2011 r.;
- M. Malec „Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego, Strategiczny Przegląd Obrony – ich zakres i cele”, kwartalnik „Bezpieczeństwo Narodowe” nr 17/I-2011;
- E. Cieślik „Propozycja zastosowania narzędzi analizy strategicznej PEST/SWOT w Strategicznym Przeglądzie Bezpieczeństwa Narodowego”, kwartalnik „Bezpieczeństwo Narodowe” nr 14-16/II-IV-2010;
- A. Krzyżanowska „Bezpieczeństwo w dobie niepewności. Główne tezy brytyjskiego Strategicznego Przeglądu Obrony i Bezpieczeństwa (SDSR)”, kwartalnik „Bezpieczeństwo Narodowe” nr 14-16/II-IV-2010.

Wygłoszono 8 wykładów/prezentacji:

- K. Sikorski – na konferencji „Polska 2050”, 18 stycznia 2011 r., Jabłonna;
- K. Sikorski na konferencji w Gruzji, 16-17 lutego 2011 r.;
- K. Sikorski „SPBN. Teoria i praktyka”, 11 maja 2011 r., WSH w Kielcach;
- K. Sikorski „Rola potencjału naukowego i przemysłowego w SPBN”, konferencja „Nowoczesne technologie dla bezpieczeństwa kraju i jego granic”, 19 maja 2011 r., Warszawa;
- K. Sikorski „SPBN – praktyczne zastosowania”, 10 czerwca 2011 r., WSHE we Włocławku;
- Ł. Kulesa – prezentacja na konferencji w AON dla delegacji brytyjskiej, 1 lutego 2011 r.;
- A. Juszcak „SPBN. Założenia ogólne”, prezentacja dla słuchaczy PSOS, 4 lutego 2011 r.;
- E. Cieślik „Zagrożenia asymetryczne w SPBN”, 16-17 maja 2011 r., Uniwersytet Łódzki.

Udzielono 3 wywiadów:

- S. Koziej „Ponad Polską resortową”, Polska Zbrojna, 10 stycznia 2011 r.;
- S. Koziej – szef BBN w wywiadzie dla Polska the Times, 4 marca 2011 r.;

- K. Liedel „SPBN z udziałem branży security”, dwumiesięcznik Ochrona mienia i informacji, 15 lutego 2011 r.

Przeprowadzono 4 konsultacje międzynarodowe:

- delegacja BBN w Gabinetce Premiera i Ministerstwie Obrony Wielkiej Brytanii, 3-4 marca 2011 r., Londyn;
- 2 spotkania z przedstawicielami strony brytyjskiej w Warszawie;
- konsultacje ze stroną francuską (przedstawiciele Departamentu Analiz Strategicznych BBN) w Warszawie.

W celu ułatwienia komunikowania się w kręgach osób zainteresowanych SPBN uruchomione zostało – wspomniane wcześniej – internetowe Forum Konsultacji Społecznych.

Sukces Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego będzie uzależniony zarówno od zapewnienia spójności prac wszystkich zespołów problemowych, jak i od stopnia zharmonizowania ich rezultatów z rezultatami prac nad zintegrowanymi strategiami rozwojowymi prowadzonymi przez Radę Ministrów. Konieczne jest maksymalne wykorzystanie mechanizmu sprzężeń zwrotnych między zespołami oraz ścisła współpraca z rządowym komitetem koordynacyjnym do spraw polityki rozwoju.

O praktycznym znaczeniu SPBN dla polityki bezpieczeństwa państwa zadecyduje wdrożenie jego wyników. Możliwość implementacji wyników SPBN będzie zależna od stopnia ich akceptacji przez główne siły polityczne państwa. Sprzyjające okoliczności w tym zakresie stwarza prezentowanie wyników kluczowych etapów Przeglądu podczas posiedzeń Rady Bezpieczeństwa Narodowego oraz udział w pracach Komisji przedstawicieli różnych opcji politycznych.

Aktualny stan zaawansowania prac SPBN pozwala optymistycznie oceniać możliwości terminowego zakończenia etapu wykonawczego, o ile nie wystąpią nieprzewidziane okoliczności drastycznie spowalniające tempo SPBN. Istotne znaczenie dla osiągnięcia tego celu będzie miało pomyślne zweryfikowanie wstępnych wyników prac Zespołu Koncepcji Działań Strategicznych (zespół 3) podczas konferencji plenarnej Komisji SPBN w listopadzie 2011 r. oraz wstępnych wyników prac Zespołu Systemu Bezpieczeństwa Narodowego (zespół 4) w grudniu 2011 r. Ważne będzie również uzyskanie akceptacji Rady Bezpieczeństwa Narodowego dla rezultatów prac zespołów problemowych SPBN.